

MESTO LEVOČA

Levoču poctil svojou návštevou Matej Korvín, bratia Jagelovci a kráľ Karol Róbert z Anjou ju označil za svoje kráľovské mesto. Mariánskej púte v Levoči sa v roku 1995 zúčastnil vzácny pútnik - pápež Ján Pavol II. Za miesto konania svojho V. summitu si Levoču v roku 1998 vybrali aj prezidenti jedenástich stredoeurópskych štátov.

Prijmite pozvanie aj vy a podťe sa prejsť Levočou - mestom, kde história dýcha zo všetkých ulíc, domov a kostolov. Títo svedkovia minulosti vám rečou ich vlastnou, porozprávajú o svojej dobe. Utvorte si teda pestrú mozaiku dejín mesta, do ktorého práve vchádzate.

PRÍBEHY HISTORICKÝCH PAMIATOK LEVOČE ... ZASTÁVKY POZNÁVACEJ TRASY

1. Kostol svätého ducha

V starých levočských kronikách je pôvodný gotický špitálsky kostol, ktorý stál na tomto mieste, označovaný za jeden z najstarších kostolov na Spiši. Základný kameň nového kostola položil v roku 1748 biskup Alexander Máriašy. Barokový kostol s kláštorom dnes užíva rehoľa minorítov. Priečelie kostola zdobí malba znázorňujúca symboly viery, lásky a nádeje - kríž, srdce a kotva. Významnou dominantou interiéru je hlavný oltár tvorený sústavou mohutných stĺpov s oltárnym obrazom levočského maliara Jozefa Czauzika. Cenná je aj reliéfmi zdobená kazateľnica, obrazy a sochy svätcov.

3. Thurzov dom

Dom patril významnej levočskej rodine Thurzovcov. Je jediným objektom na námestí, kde sa zachovala renesančná atika. Fasádu zdobí sgrafitová výzdoba s erbami rodu Thurzovcov, Hilária Csákyho a jeho manželky, erb spišskej župy a Levoče. V 15. storočí sa stali Thurzovci obchodníkmi s kovmi v Krakove a Levoči. Podnikali v oblasti hutníctva a baníctva na Spiši, Gemeri, v Poľsku, Čechách a Nemecku. V roku 1494 založili thurzovsko-fugerovskú spoločnosť. S meďou obchodovali po Európe a výrobu drahých a nečerných kovov ovládli v Uhorsku. V Levoči podporovali školstvo, umenie i kultúru.

5. Bývalý obchodný dom - Waghaus

Budova predstavovala hospodárske centrum, mestskú váhu i vtedajšiu zmenáreň. Sídlil tu dozor nad presnosťou mier a váh. Podľa takzvaného práva skladu tu museli kupci svoj tovar prihlásovať, skladovať a predávať po stanovenú dobu. Tak mohli s nepredaným tovarom odísť z mesta a ponúkajú ho inde na trhoch. Mesto malo z tohto povinného predaja veľký zisk. Obchodníci sa totiž museli v meste ubytovať, platiť za mestskú váhu i miesto predaja. Pre výhody práva skladu viedol Kežmarok s Levočou storočnú vojnu. Južný vchod budovy zdobí mestský erb. V súčasnosti slúži mestskému úradu.

7. Zvonica

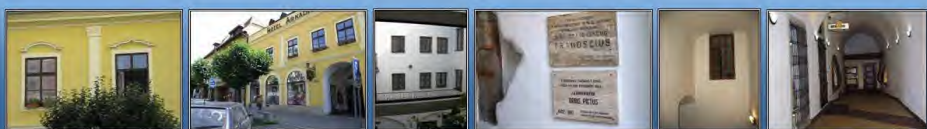
Zvonica bola postavená v roku 1656 v slohu talianskej renesancie. Jej vežové hodiny patrili k najstarším v Uhorsku. V roku 1661 premiestnili do zvonice zvony z Chrámu sv. Jakuba. Levočania sa obávali, že štíhla veža kostola zvony neudrží. Vo veži býval v minulosti strážnik, ktorý bol v spojení so strážnikom na kostolnej veži zvončekom po drôte. Ak videl kostolný strážnik oheň, upozornil zvončekom radničného strážnika, a ten zas hasičov pomocou radničnej stráže. Veterný kohút na veži slúžil na určovanie počasia. Keď bol kohút otočený na východ, Levočania vedeli, že v ten deň bude pekné.

9. Bývalá Brewerova tlačiareň

Rodina Brewerovcov preslávila levočské kníhtlačiarstvo. Vavrínek Brewer založil svoju kníhtlačiareň v roku 1624. Venoval sa jej štyridsať rokov a potom vysokú úroveň tlačiarne udržiavali jeho synovia. Knihy sa tu vydávali do roku 1747. Po veľkom požiari tlačiareň zanikla. Okrem kalendárov, učebníc a iných literárnych diel sa v tlačiarňi vytlačilo významné vydanie slovenského kancionála Juraja Tranovského Cithara Sanctorum a krásny, drevorytnými zdobený, štvorjazyčný Orbis pictus od učiteľa národov - Jána Ámosa Komenského. Dnes sa v budove nachádzajú priestory Hotela Arkáda.

11. Námestie Štefana Kluberta - bývalé Alžbetino námestie

Ako prvá tu bola postavená budova Kráľovskej štátnej reálnej školy, neskôr pribudol justičný palác, budova Štátnej vyššej dievčenskej školy a park, kde stála socha cisárovnej Sisi, po ktorej bolo námestie pomenované Alžbetino. Cisár František Jozef s manželkou mal Levoču navštíviť v roku 1898. Levočania sa na vzácnu návštevu pripravili so všetkou pompéznosťou. Tesne pred príchodom cisárskeho páru sa dozvedeli, že milovaná cisárovná bola zavraždená. Nešťastie znamenalo krach mnohých levočských podnikateľov, ktorí vložili do príprav, ako vďaka cisárovi, celé svoje imanie.

2. Námestie Majstra Pavla

Rozlohou patrí k najväčším stredovekým námestiam v strednej Európe. Lemuje ho 65 meštianskych a patricijských domov, prevažne zo 14. - 15. storočia. Na západnej strane sa nachádzali honosné paláce najbohatších mešťanov s arkádovým podlubím na priečelí a prejazdovou chodbou pozdĺž celého traktu. Prízemie slúžilo spoločenskému životu, na poschodí sa sústreďoval rodinný život. V podkroví boli sýpkly obilia a priestory pre uskladňovanie potravín. Domy mali veľké suterény. O zbožnosti občanov svedčia kostoly na námestí a v bočných uličkách. Richtár a mestská rada sídlili v radnici.

4. Veľký a malý župný dom

Veľký župný dom s dórskými stĺpmi patrí k najčistejším klasicistickým stavbám na Slovensku. Je zdobený reliéfmi s portrétmi gréckych a rímskych filozofov a symbolmi hospodárstva, vedy a umenia. Malý župný dom s sgrafitovou výzdobou a erbom Spišskej župy patrí Štátnemu archívu v Levoči. Jeho najdlhším dokumentom (14,63 m) je pergaménový rotulus z roku 1332 notára Jána z Gostyňa, najkrajšie zdobeným je armáles cisára Rudolfa II. z roku 1588 a najzvláštnejším dokumentom je súbor röntgenových snímok zakladateľa röntgenológie v Uhorsku Dr. Alexandra z Kežmarku z roku 1898 - 1909.

6. Legenda o kovanom kríži na Chráme svätého Jakuba

Senátora Wildnera, ktorý bol s manželkou a dcérou Zuzanou v Jedľovej doline na výlete, zastihla silná búrka. Blesk uderil rovno do voza. Jeho obeťou sa stala Zuzana. Po pohrebe sa hrobár dozvedel, že milujúci rodičia pochovali dcéru s istými cennosťami. V noci sa vybral vykopať hrob, aby šperky mŕtvemu dievčaťu ukradol. Keď truhlu otvoril, Zuzana, iba omrčená bleskom, nie mŕtva, vstala a utekala domov. Wildner dal z vďačnosti za zázračnú záchranu dieťaťa umiestniť na streche Chrámu sv. Jakuba, nad hlavným oltárom, v roku 1570 veľký železný kríž, ktorý je tam dodnes.

8. Fontána so sochou Charitas

Dobročinnosťou sa nazýva socha v parku, ktorú znázorňuje žena, podávajúca dieťaťu kúsok chleba. Socha s fontánou bola postavená z peňazí, ktoré venoval mestu Gustáv Herman - vážený občan Levoče, mecen a obchodník, na zavedenie verejného vodovodu. Jeho jedinou podmienkou bolo, aby voda z fontány tiekla na všetky strany tak, akoby mala prúdiť na všetky strany dobrota a láska zo srdca občanov mesta. Tí boli známi svojou štedrosťou a v duchu kresťanských čností dbali aj o podporu chorých a chudobných.

10. Evanjelický cintorín - Národná kultúrna pamiatka

Levočská kamenná kronika náhrobníkov, či nezvyčajná galéria, ktorá je pamiatkou minulosti mesta a svedectvom života mnohých, dávno tu žijúcich, šľachtických rodov a významných svetských i duchovných osobností Levoče, Spiša a celého Slovenska, akými boli Gustav Herrmann, Daniel Sinapius Horčička, Samuel Genssich, Ján Brewer, Michal Hlaváček, Kristián Joachim Schwab, či rodina Probstnerovcov. Nachádzajú sa tu rozmanité náhrobníky, cenné z umelecko-historického i remeselného hľadiska, zhotovené z ušľachtilých kameňov, zdobené sochami, reliéfmi a ozdobným kovaním.

12. Kopec Šibeník, alebo ako a čím sa v Levoči trestalo

Za mestom, na vrchu Šibeník sa vykonávali hrdelné tresty. K výsadam Levoče patrilo aj právo meča. Mesto zamestnávalo kata. Do čiernych kníh sa bielou kriedou zaznamenávali údaje o obvinených. Trest smrti mohol byť richtárom vyrieknutý po trojnásobnom prešetrení prípadu. Súdilo sa prísne. O hlavu mohol prísť nielen smilník, vrah, ale aj osoba zneužívajúca svoju úradnú moc. Taktó pochodil aj istý Schmied, ktorí z úradnej moci, v deň keď nebol v službe, násilne ukončil samopašnú zábavu u mešťana Bremeru. Šibeník, s krásnym výhľadom na okolie, je vhodný pre peších turistov i cyklistov.

1. Kostol svätého ducha	7. Zvonica
2. Námestie Majstra Pavla	8. Fontána so sochou Charitas
3. Thurzov dom	9. Bývalá Brewerova tlačiareň
4. Veľký a malý župný dom	10. Evanjelický cintorín – Národná kultúrna pamiatka
5. Bývalý obchodný dom - Waghaus	11. Námestie Štefana Kluberta – bývalé Alžbetino námestie
6. Legenda o kovanom kríži na Chráme svätého Jakuba	12. Kopec Šibeník, alebo ako a čím sa v Levoči trestalo

Použitá literatúra: Chalupecký, Ivan: Dejiny Levoče II., Kolektív autorov: Slovenské kráľovské mestá, Chleba Edmund: Levoča v dejinách, Kolektív autorov: Levoča – sprievodca mestom a okolím, Šeba, V. – Boháček, V.: Levoča a okolie, Lacika, Ján: Poznávame Slovensko – Spiš, **Fotografie:** Kostelníková Astrid, Rusnák Ernest, Informačná kancelária mesta Levoča, **Archívne materiály:** staré pohľadnice, **Digitálne spracovanie:** Útvar informatiky mesta Levoča